„Kanadai Magyar Ujság" egyesitve a "KANADAI MAGYAR HIRLAPPAL"
Kanada és az Angol Birodalom legelterjedtebb, ecceti magyar hetilapja, amely mindenkor önzetlenül védi meg az idegenbe szakadt magyarság érdekeit és a kanadai polgárokat megillető jogokat igyekszik kivívni minden honfitársunk számára.
Előfizetési díj: Egy évre $3.00
Az Óhazába és külföldre egy évre $4.00
Szerkesztőség és kiadóhivatal: 375 Hargrave St. WINNIPEG, Man.

BRANTFORD BRIDGEBURG CALEDONIA CHIPPAWA CROWLAND FORD CITY FORT ERIE FORT WILLIAM GALT GUELPH HAMILTON KITCHENER MONTREAL New WATERFORD NIAGARA FALLS OSHAWA OTTAWA PORT COLBORNE PORT ROBINSON QUEBEC ST. CATHARINES SPRING HILLS SUDBURY SYDNEY TORONTO WELLAND WINDSOR

Kelet- és Nyugat

Kanadai Magyar Ujság

CANADIAN HUNGARIAN NEWS

ALDINA BEKEVAR CANA CALGARY COALHURST EDMONTON ESTEVAN HALMOK KAPOSVAR LETHBRIDGE NORBURY OTTHON PLUNKETT RAYMOND REGINA SASKATOON SAXONHILL SOKHALOM SZT. LASZLO SZEKELYFOLD SUMAS TABER VANCOUVER WAKAW WEYBURN WHITEWOOD YORKTON

„Canadian Hungarian News" Combined with the "CANADIAN HUNGARIAN JOURNAL
An Independent Weekly Published in the Magyar Language. Circulating in all the Provinces of the Dominion of Canada and largest of all Hungarian Papers within the entire British Empire
Editorial Offices and Printing Plant
375 Hargrave St., W.NNIPEG, Man.
Yearly Subscription $3.00, to Foreign Countries $4.00

VOL. VII EVFOLYAM — 375 HARGRAVE ST. WINNIPEG, MANITOBA, 1930. AUGUSZTUS 28. CSÜTÖRTÖK — NO. 35. SZAM

DELIGHTS OF TRAVELLING ON THE BLUE DANUBE

NEGLIGIBLE COST COMPARED WITH RAILWAY, TO GO FROM LONDON TO BLACK SEA, BY WAY OF RHINE AND DANUBE

Reprinted from the "MONTREAL DAILY STAR"

(CONTINUED!)

Esztergom, the Oesterrungum of the Franks, bearing scars of terrible tussles with the Turks, overlooks the river and the fertile little plains (the Little Magyar Alföld), where man must have lived from the earliest days. This is the seat of the Prince Primate of Hungary, and the traditional birthplace of King Saint Stephen, first of the Hungarian Kings, who received his crown from Rome. Southwards the Bakony, the ancient Royal hunting grounds, extend away to the Lake Balaton, and northwards stretch the rich, flat pastoral lands now under Czecho-Slovakian rule. Past Visegrád, with its old stronghold, and the inhabited Anderas plain the river flows due east, then at Vácz it turns suddenly south and continues its southerly course right through Hungary.

Budapest is not only a capital, it is a spa, and one with truly healing waters from which the poorest may derive benefit. It is more; Budapest is a place of pilgrimage, for it marks the scene of some of the most important incidents in European history. Its beginning is not known, but the Romans had a settlement at Aquincum nearby, the splendid remains of which are carefully preserved. Attila made a camp here before setting out on the conquest of Western Europe, and the one and only Asiatic people who, after the migration of nations, settled and built a kingdom in the heart of Europe after turning to Western culture and renouncing the East, crowned their first king on the old Buda Hills. As its name implies, there are two of history, the other the modern up-to-date capital with parks and gardens — not forgetting the Corso along the Danube —which vie in life and attractiveness with the gardens and boulevards of Paris.

A little to the south is Balaton. Train is taken from the southern terminus of the Dánube-Save-Adria Railway, Budapest, the journey going due south through Székesfehérvár, a historical city where King St. Stephen, first King of Hungary, died in 1038. Fourteen kings, including Louis the Great and Matthias Corvinus, were buried here, and the skull of St. Stephen is preserved in the Cathedral, in a receptacle dating from the time of St. Ladislaws (1080) In a couple of hours Balaton-Füred famous health resort is reached.

Balaton is a large lake 44 miles long, and from two to nine miles wide; its total area is about 375 square miles. Locally it is known as the "Hungarian Sea". It is practically cut in two by the Tihany Peninsula with its peaks of lime tufa, on the top of the most important of which is the delightful Benedictine monastery of Tihany, built in on the shores of Lake Balaton.

Down at the south-western corner, where the curious basaltic columns of Mount Szent György (St. George) remind one of the Giant's Causeway, tiny Tapolcza, with its idyllic warm lake, nestles in the vineyard district, and not so far away is Badacsony, home of a rather fiery but really good wine. From the hills overlooking the village — it is scarcely more, like all the places on Balaton — fine views of the lake and surrounding country and its numerous ruined castles can be obtained. The castles, and there seems to have been one clinging to every peak, were all blown up by the Austrian intruders after the Rákóczi insurrection as punishment for their participating in the fight for freedom.

Coming down to the lake from the north are the famous Bakony forestclad ridges, the hunting ground of Hungary's kings, and once lair of the famous "Betyárs", or highwaymen. They were known as the "Poor Boys", and are distinguished in legend for their courtesy. They waylaid travellers but robbed with politeness, and it is said, never harmed women, or were anything but kind to the poor. The last of these exceptional highwaymen was heard of fifty odd years ago, and one is inclined to imagine that many of the stories told of them are similar to the picturesque tales which circulate about Claude Duval.

The visitor will not find palatial hotels with proportionate rates in Balaton, but he will find comfort and a warmth of welcome wherever he goes. In the east the bathing is splendid. The water is shallower than in the west, where depth make it less attractive for swimming, but unexcelled for sailing. In summer time the water is often 23 degs. C., and at such favorable times sun baths are most enjoyable after the swim. Long stretches of sandy shore slope down gently into the waters, and one can wade a long way before getting out of depth.

By all means carry on down the great water highway of Europe if time permits; for there will be much to relate of great interest, of changing scenery and historic ruined castles, of quaint peoples, and bustling incidents at riverside ports, mystericus rights through the great plain and calm drowsy sailing in brilliant sunshine, broken only by the excitement of the navigation in the gorges and the arrivals in the capitals of Eastern Europe.

Reprinted from the

Manitoba Free Press

Hungarian Tricolor Flies Over Free Press Today

August 20 is celebrated in Canada by her 100.000 Magyar folk as St. Stephen day in commemoration of the first king of Hungary, and today the red-white-green tricolor flies from the courtesy flagstaff of the Free Press. King Stephen, 977-1038, was the first monarch to receive a crown from the Holy See, and thus became independent from the influence of the German-Roman empire. As he made history in central Europe by adopting Christianity and agriculture, replacing constant warfare, he was called "Apostolic King," and was the first to be canonized of royal blood.

To honor the memory of the 900th anniversary of his son, St. Emery, international celebrations are held today in Budapest, with large numbers of Magyars from North America taking part in the festivities.

Magyar zászló lengett a "Free Press" ormán

Nyugatkanada legnagyobb példányszámban megjelenő napilapja, melyet hetvenötezer winnipegi lakoson kivül hetilap formájában 149,661 prérifarmer járat, ujból tanuságot tett magyarbarátságáról, amikor Szent István napján piros-fehér zöld lobogót tüzött ki hatalmas árbócára. A "Free Press" azonban még egy feltünően magyar barát hangu cikket is közölt ez alkalommal, melyet Sifton igazgató szivességéből a "Free Press" eredeti betüivel mutatunk be a nagy angol lap lekicsi nyitett cimével együtt.

Ezuttal emlékezünk meg arról is, hogy J.W. Dafoe főszerkesztő nemrég tért vissza angliai tanulmányutjáról, ahol Nyugatkanada képviseletében jelent meg a birodalmi sajtókonferencián. Dafoe főszerkesztőnek ezuttal alkalma nyilott behatóan foglalkozni Anglia magyarbarát állásfoglalásával és hogy milyen kedvezően kezeli különösen azóta a magyar ügyet, arra legjobb példa mellékelt angol cikkünk, melyet Dafoe főszerkesztő jóváhagyásával az ősz W.F. Payne szerkesztő irt.

NEM TALÁLJÁK A CSEHEK A SAJÁT HADIFELSZERELÉSÜKET

ÓRIÁSI BOTRÁNY PRÁGÁBAN — A KISANTANT ISMÉT MAGYARORSZÁGOT ÉS AUSZTRIÁT SZERETNÉ FELELŐSSÉ TENNI A SAJÁT HANYAGSÁGÁÉRT

John Gunther, a Winnipeg Tribune és a Chicago Daily News levelezője a Neue Freie Presse prágai tudósitójának távirata alapján jelenti, hogy a cseh fővárosban ujabb óriási botrány tört ki. Mig ugyanis a teljesen lefegyverzett Magyarország és Ausztria mindenegyes vadászpuskáról köteles állandó nyilvántartást vezetni és azt kivánatra bemutatni a Népszövetségnek — addig a kisantant államok természetesen szabadon fegyverkezhetnek: a "béke" megóvása érdekében.

És mig például Magyarországon apró darabokra vágtak és teljesen hasznavehetetlenné tettek minden megengedett számon felüli fegyvert, addig a kisantant a legnagyobb nyugalommal halmozta fel a háborus gyártásu és még modernebb gyilkolószerszámokat Legjobb példa erre a mostani cseh fegyvereltünési botrány melynek során kiderült, hogy kereken 125,000 gyalogsági puska és 4 ezer gépfegyver tünt el szőrén szálán és bár mozgositották a világhirü cseh kémszervezetet, politikai és titkosrendőrséget — az értékes hadianyagnak nyoma veszett.

A Winnipeg Tribune tudósitója kiemeli cikkében, hogy a legfőbb baj nem abban rejlik, hogy a fegyverek elvesztek, hanem a csehek attól rettegnek, hogy a 125 ezer katonai fegyver és négy ezer géppuska valamilyen uton módon a magyarok birtokába került, akkor pedig a cseheknek régen rossz. Amint John Gunther irja: "Czecho-Slovakia has good reasons to wish Hungary to be disarmed ..." Bár az izgalmas rémregénybe illő híreket nem erősitették meg hivatalosan, a kábeljelentések szerint az európai lapok nagy szenzációvá fujták fel az ügyet, sőt részletekkel is szolgálnak.

Állitólag a csehek csak azután kapták kézhez a régi osztrák arzenálokból a fenti óriási fegyverszállitmányt, amikor a Mannlicher rendszerü fegyverekről a Mauser-félére tértek át, ugyhogy a teljesen ingyen kezükre jutott ajándéknak nem vehették hasznát. Miután azonban elpusztitani nem akarták, hanem nyerészkedni szerettek volna rajta, eladták tehát Jugoszláviának és Bécsen keresztül akarták Belgrádba szállitani. Bécsben azonban a szerbek alkudozni kezdtek és emiatt 1929 októberében ottragadt a szállitmány, miután ugy a vevő, mint az eladó meg akarta nyuzni a "szövetségesét".

Az egyik semleges állam bécsi külképviselete révén tudomást szerzett a dologról és mint a béke őre felszólitotta a fegyvereket tejtegető bécsi cseh kereskedőt, hogy még mielőtt világraszóló botrány származnék a kényes ügyből, a fegyvereket haladéktalanul szállitsa vissza. Ekkor jelentkezett azonban egy titokzatos olasz cég, mely a "Bank of the Holy Ghost" — tehát a "Szentlélek Pénzintézet" csekkjével egy összegben kifizette a 125 ezer fegyver és 4,000 gépfegyver eredetileg követelt árát és az egész hadseregek felszerelésére elégséges gyilkolószerszámokat ismeretlen helyre szállitotta. A csehek most azzal a rémmesével sirják tele a világot, hogy hátha a magyarok kaparintották meg ezt a rengeteg hadianyagot — akiknek kezében még a kapanyél is elsülhet...

Megnyugtathatjuk az állig felfegyverzett és mégis a saját árnyékuktól is rettegő cseheket, hogy Magyarország az ócska fegyvereknél sokkal okosabb beruházásokra forditja keservesen összekuporgatott pénzecskéjét. Mert ami a magyar álmok megvalósulását, a trianoni kényszerhatárok összeroppanását illeti: azt ugysem fegyveres erőszak, hanem az igazság előbb-utóbb diadalmaskodó ereje fogja megdönteni.

A MAGYAR HANG ÉS MAGYAR ZENE UJABB DIADALA

A Newyorkban megjelenő "Musical Courier" legutóbbi számának első oldalán a néhány év alatt világhiressé vált Németh Mária operaénekesnő fényképét hozza hosszu méltató cikkel kapcsolatban, melynek során megemliti, hogy nemcsak Londontól Budapestig, hanem az egész világon nincs olyan hang, mint a magyar Németh Máriáé. "The Hungarian Mária Németh has the most phenomenal dramatic soprano voice of the age...." irja többek között a Musical Courier és hozzáteszi, hogy a külföldi ünnepi szinjátékok vezetősége nem egyszer éles harcot vivott a magyar operaházzal, hogy Németh Mária vendégszereplését kivivja.

Ugyanakkor a "Musical America" augusztusi számában Matzenauer Margit temesvári származásu énekesnő, a newyorki Metropolitan Opera művésznőjének Los Angeles-i szerepléséről emlékezik meg, de egyuttal két olyan korszakalkotó zenei találmányról is közöl részletes beszámolót, amelyről sem az óhazai, sem az amerikai nagy magyar lapok hasábjain még nem találkoztunk.

Először is bejelenti a "Musical America" hogy Winifred Christie Amarikaszerte ismert skót zongoraművésznőnek a newyorki Carnegie Hallban október 15-re tartandó hangversenye a zenei élet szempontjából szinte forradalmi meglepetést tartogat a világ számára, mennyiben ekkor fogják bemutatni Amerikában először a Moór-féle két billentyüsoros zongorát — amely magyar találmány és teljesen uj lehetőségeket nyujt ugy a zeneszerzés, mint a zongorajáték szempontjából.

Elméleti szempontból talán még nagyobb horderejü a szintén magyar származásu Weisshaun Imre teljesen modern alapokra felépitett skálája, amely a mai zenét fenekestől kiforditja alapvető elveiből és egy gyökeresen ujszerü elgondolásból elindulva — legalábbis a feltaláló és a "Musical America" szerint — át fogja reformálni az egész mai zene-elméletet. A jelenleg Californiában hangversenyző Weisshaus be fogja járni a földkerekséget, hogy a modern zene legkiválóbb képviselőivel megbeszélhesse világraszóló találmányát.

JÓKAI

IRTA: SIMANDI BÉLA

Akkor is ilyen volt az élet.
Nem tudtunk hinni és remélni.
Panaszos volt a magyar ének,
Mig el nem kezdett ő mesélni.

Akkor is rossz volt urnak, népnek.
A kertünkben nem nyiltak rózsák.
De hinni kezdtünk a mesének
És lett belőle szép valóság.

Az uj földesur a regényből
Egyszer csak miköztünk termett.
Könny száradt ki sirók szeméből
És hittel teltek meg a lelkek.

Idéztünk esti lámpafénynél,
Szép magyar mesék álmodója
De jó volna, ha most is élnél.
S meséid válnának valóra!

•

A magyar nép nagy mesemondója, Jókai Mór óriási hatást gyakorolt az egész emberiségre, miután müveit több nyelvre leforditották. A 48-as szabadságharcról irt "A kőszivü ember fiai" és "Egy az Isten" cimü regényének angol forditásait lapunk előfizetői az 5.-ik oldalon részletezett feltételek mellett TELJESEN INGYEN kapják.

Nagy bonyodalom Kinában

Sanghaiból érkező kábeltáviratok valóságos rémregényeket közölnek a legutóbbi kinai vérengzésekről. Hanchenchen város védelmében állitólag több mint kétezer kinai polgár esett el, mig vagy ötszázat véres csaták után felkoncoltak a győztek banditák, 800 asszonyt és gyermeket pedig tuszul maguskal hurcoltak.

Más jelentés szerint a kormánycsapatok állitólag négyezer banditát mészároltak le, viszont az egész tartományokon végiggázoló és gyilkoló, fosztogató vörösök vezére is éppenugy magának követeli a győzelmet, miután egyik nap egyik, másik nap másik hadakozó fél kerekedik felül a polgárság rovására.

Petőfi-emlékünnep a fehéregyházai csatatéren

Segesvárról jelentik: Segesvár és a szomszédos községek magyarsága lelkes kegyelettel ünnepelte meg az 1848 julius 31-iki fehéregyházai csata és Petőfi Sándor eltünésének 81-ik évfordulóját. Már a kora reggeli órákban hatalmas népáradat indult az egykori csatatér felé, megragadó bizonyitékául annak, hogy a román iga alatt nyögő falu népének lelkéből még a mai sulyos gondok és bajok között sem halt ki a mult nagy eseményeinek megbecsülése.

A felvirágozott székely szekerek, fogatok és autók hosszu sora mellett menetelő egyszerü falusi emberek között olyanok is elzarándokoltak a magyar szabadságharc tragikus emlékü csatavesztésének szinhelyére, akik csak vezetőre támaszkodva tudták a hosszu utat megtenni.

MUTASSA MEG ÁLLANDÓAN ANGOL CIKKEINKET ISMERŐSEINEK

Kétszázezer munkanélküli van Kanadában

Robertson munkaügyi miniszter legutóbbi hivatalos kimutatása szerint Kanada 84 legnagyobb központjában 112,940 munkanélküli legnagyobb gondja a megélhetés. Tekintet el arra, hogy vagy husz nagyobb városból nem érkezett jelentés ezirányban, a nyilvántartott munkanélküliek száma még többre, a csupán rövid időközökben dolgozókkal együtt pedig mintegy kétszázezerre tehető. Sajnos ezeknek száma a tél folyamán még növekedni fog — de a kormány állitólag ki fog dolgozni egy tervezetet, amely — mint a munkaügyi miniszter mondotta — hozzá fogja segiteni a nem dolgozó tömegeket, hogy "miként segithetnek önmagukon".

Sulyosan megsérült egy magyar

Lapunk egyik régi előfizetője Hajdu András szivességéből közöljük az alábbi szomoru tudósitást: Az ontariói Prescott mellett épülő hatalmas gabonaelevátor épitési munkálatainál borzalmas szerencsétlenség történt mult pénteken éjjel háromnegyed 12 órakor. A 160 láb magasságban dolgozó munkások alatt mielőtt fáradságos napi munkájuk végeztével hazatértek volna, leszakadt a padló. Még szerencse volt a szerencsétlenségben, hogy a falak nem kifelé dültek, ugyhogy a 160 lábnyi rettenetes mélység helyett csak az alsóbb emeletre, tehát mintegy 20 lábnyira estek a munkások, akik közül 12 sulyos sérüléseket szenvedett.

A sors ismét ugy hozta magával, hogy ezuttal is van egy magyar honfitársunk a sulyosan sebesültek között, még pedig — amint Hajdu tudósitónk irja — Varga Bálint, aki Szabolcs megye Tiszalök községéből érkezett Kanadába. Hajdu András, mint a szerencsétlenség szemtanuja részesitette első segélyben Varga Bálintot, akit fájdalmas deréksérüléssel szállitottak a brockvillei kórházba. Az orvosok véleménye szerint gondos ápolás mellett van remény arra, hogy a szerencsétlenül járt magyar életét meg tudják menteni.

Litvinov sem ismeri el Trianont

A Milotay István szerkesztésében Budapesten megjelenő "Magyarság" napilap Moszkvába küldött tudósitója érdekes riportot küldött lapjának az orosz szovjet egyik legtitokzatosabb vezérével, Litvinov külügyi népbiztossal való találkozásáról. A magyar ujságiró többek között megkérdezte a vörös népbiztost hogy mi a szovjet álláspontja olyan államokkal szemben, amelyeket nem ismertek el és amelyek között vitásak a határvonalak, mint például Magyarország és Rumánia között?

Litvinov igy válaszolt:

— A mi számunkra nincsenek trianoni határok sem jogilag, sem a valóságban. A mi számunkra Magyarország területe egészen addig terjed, amig magyarok élnek, akik a magyar államhoz akarnak tartozni és ha más népekben is él ez a kivánság, akkor még tovább.

Mikor a külügyi klubból hazafelé mentem — irja a "Magyarság" tudósitója — esteledett már. A járdák rém rosszak az utra nagyon kell vigyázni. Előttem katonák mentek igy csak lassan haladhattam és mélyen elgondolkoztam afelett, hogy éppen Moszkvába kellett eljönnöm, hogy egy nagy birodalom külügyminiszterére találjak, aki a trianoni határokat egész országára nézve érvénytelennek, nemlétezőnek minősiti. Mikor odahaza szobámban leültem, hallgattam a gyár szirénák bugását és az óriási léghajók berregését a levegőben, közben valami uj, eddig nem ismert különös pogányos öröm fogott el. Elégedetten mondtam el magamban: ha más senki, legalább az ördög van mellettünk.

LEGUJABB HIREK

"EBBEN AZ IRÁNYBAN" krétairással ellátott talpfák utbaigazitása nyomán nyolc bányász kivételével megtalálták mindazoknak a holttestét, akik a british-columbiai Blakeburn bányában lelték halálukat. Az eddig felszinre hozott negyven embert egy-két kivétellel a mérges gázok ölték meg és a tárnák végén sziklából, talpfából és vizbemártott bányászruhából készült torlaszokat találtak, melyekkel a halálraitéltek védekezni akartak a kikerülhetetlen végzet ellen.

SZITÁVÁ LŐTTEK EGY FIATAL BANDITÁT, aki Fort Frances és Emo állomások között két amerikai határőrt gyilkolt meg a robogó vonaton, majd kirabolta a vasut személyzetét és revolverrel lassitásra kényszeritve a mozdonyvezetőt, leugrott. Az üldözésére küldött rendőrök egy farmházban elrejtőzve találták meg és csak három órai kölcsönös tüzelés után tudták ártalmatlanná tenni. A megsebesült bandita, miután részletesen bevallotta tettét, a kórházban kiszenvedett.

NÉGY NÉMET REPÜLŐ ÉRKEZETT EURÓPÁBÓL Kanada partjaira hétfőn hajnalban és Nova Scotia Queenstown városában kötött ki, miután Iceland, Greenland és Labradorban kényszerleszállást végzett a sürü köd miatt A Dornier-féle Wahle azaz cethal nevü tiszta aluminiumból készült vizirepülőgép benzin és olajkészletének kiegészitése után azonnal Newyork felé folytatta utját, ahol nagy ünnepséggel fogadták.

SOHA ILYEN ALKALOM --- Óriási kedvezmény előfizetőinknek! Részletes felvilágositás az 5-ik oldalon